

PROJECT
STEDELIJK WEEFSEL EN INSTRUMENTARIUM
KARSTEN DE GROOT 449521
BEGELEIDER **RUBEN FERWERDA**

16/11/2018

Inleiding

Dit document is gemaakt in het kader van het kennisvak Stedelijk Weefsel en instrumentarium. In deze opdracht werd ons studenten gevraagd het IJplein onder de loep te nemen. Hierbij is gebruik gemaakt van allerlei manieren om de stad te analyseren. Op basis van deze analyse oefeningen is voor het IJplein een nieuwe stedenbouwkundige visie en een nieuw ontwerpvoorstel gemaakt.

Inhoud

Inleiding	2
1. Oriëntatie	4
1.1 Amsterdam en het IJplein	6
1.2 Rem Koolhaas	8
2. Analyse	10
2.1 Inventarisatie	12
2.2 Functies	14
2.3 Groen	16
2.4 Infrastructuur	18
2.5 Serial vision	20
2.6 Kevin Lynch	22
2.7 Bevindingen	24
3. Visie & Ontwerp	26
3.1 Visie	28
3.2 Ontwerp	30

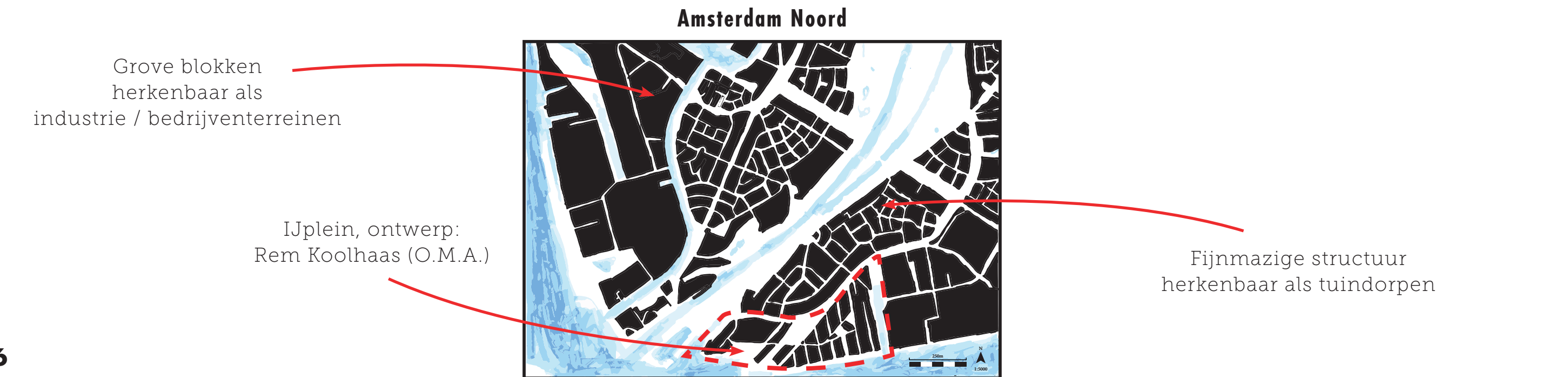
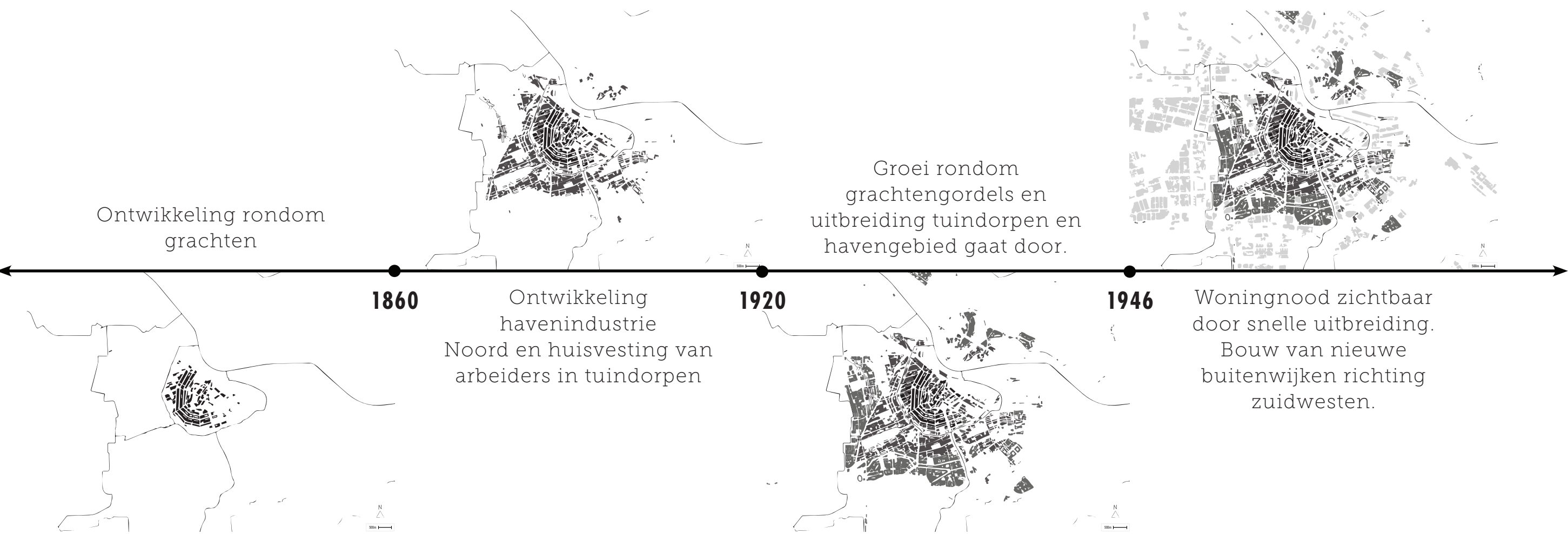
Oriëntatie

- .1 Amsterdam en het IJplein**
- .2 Rem koolhaas**

1.1 Amsterdam en het IJplein

1.2 Rem Koolhaas

Het IJplein is ontworpen door de bekende architect Rem Koolhaas, op de locatie van de voormalige scheepswerf ADM (Amsterdamse Droogdok Maatschappij) in de jaren tachtig van de vorige eeuw. Na het verdwijnen van de industrie werd het terrein overgedragen aan de gemeente om er woningbouw te realiseren. De dienst Ruimtelijke Ordening was met een plan gekomen dat niet in de smaak viel bij bewoners. Daarop is het architectenbureau O.M.A. (Office for Metropolitan Architecture) van Rem Koolhaas ingeschakeld.

Rem Koolhaas heeft de verschillende ideeën over stedenbouw in het plan toegepast. Zoals wonen met het uitzicht op het water en nieuwe verkavelingspatronen naast elkaar. Uniek is geweest dat O.M.A. naast het bepalen van het stedenbouwkundig plan ook, voor een groot deel, de inrichting en invulling van de openbare ruimte kon bepalen

Rem Koolhaas heeft richtlijnen aangegeven voor de architectuur van de bebouwing. De uitwerking hiervan is gemaakt door andere architecten.

Analyse

2

- .1 Inventarisatie kaarten**
- .2 Functies**
- .3 Groen**
- .4 Infrastructuur**
- .5 Serial vision**
- .6 Kevin Lynch**
- .7 Bevindingen**

2.1 Inventarisatie kaarten

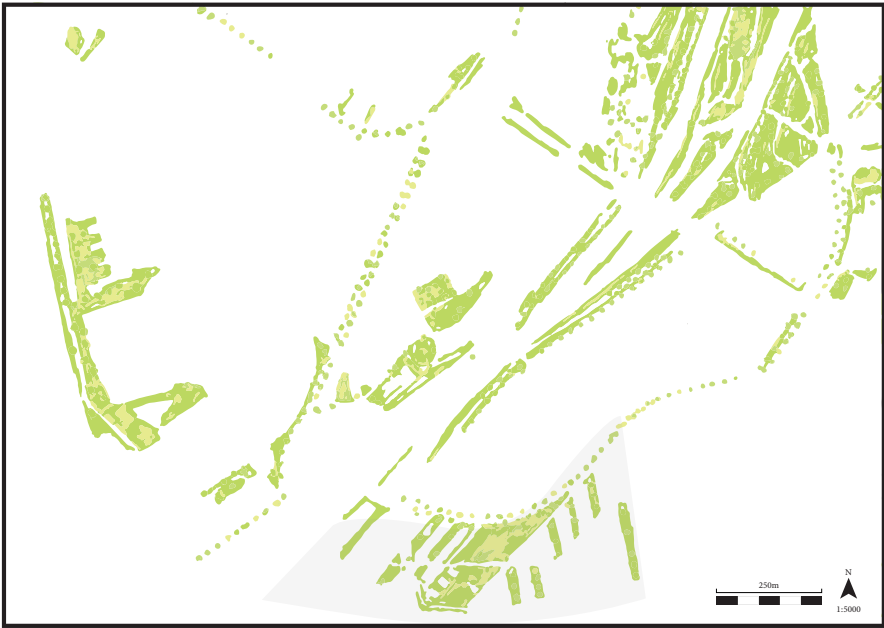
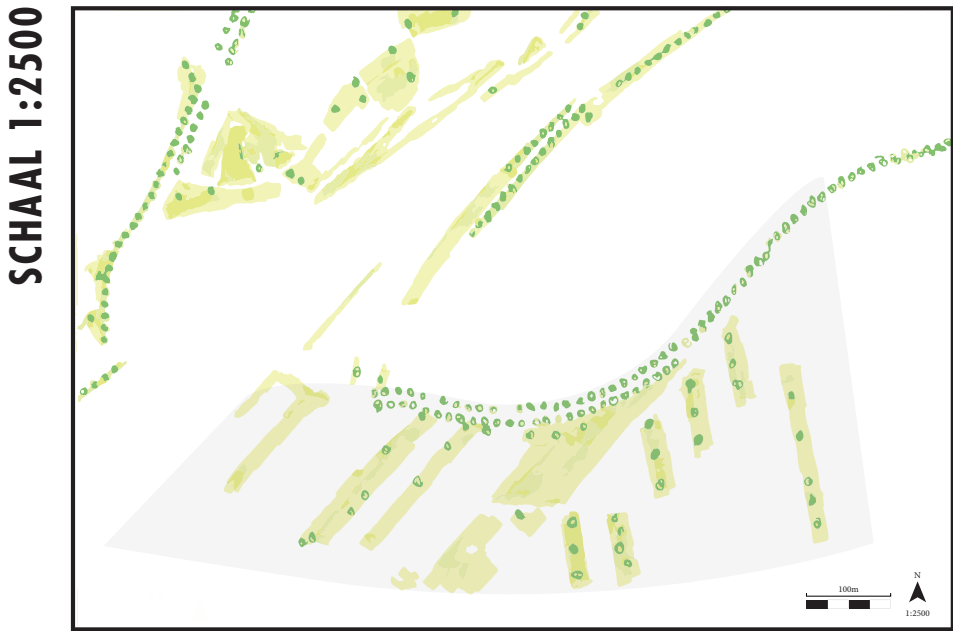
Andere tijden

Deze kaarten, op verschillende schaalniveaus, hebben mij anders naar de stad laten kijken. Stedenbouwkundigen hadden in verschillende tijden andere manieren van denken. Daardoor laat de stad zichtbare sporen na van stadsontwikkeling.

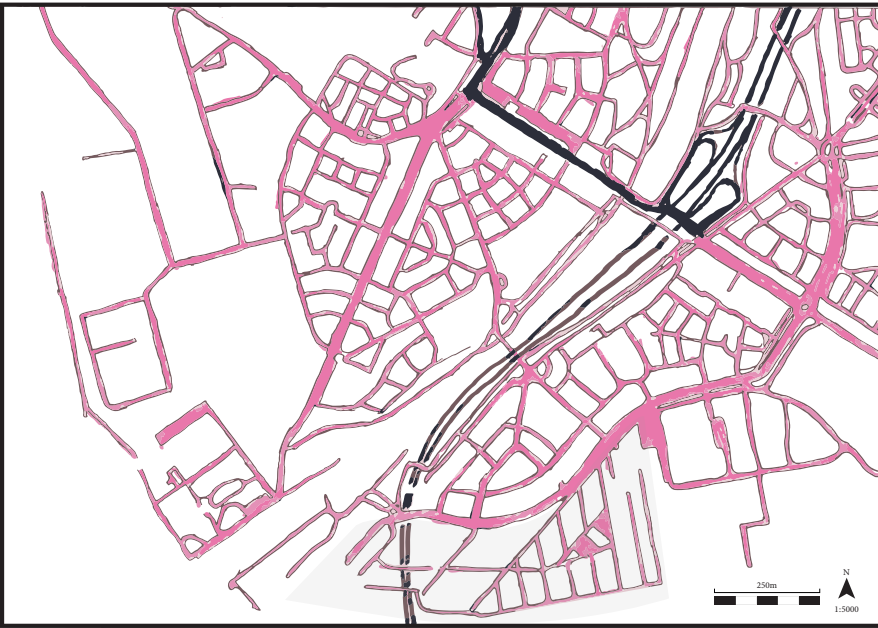
FUNCTIE

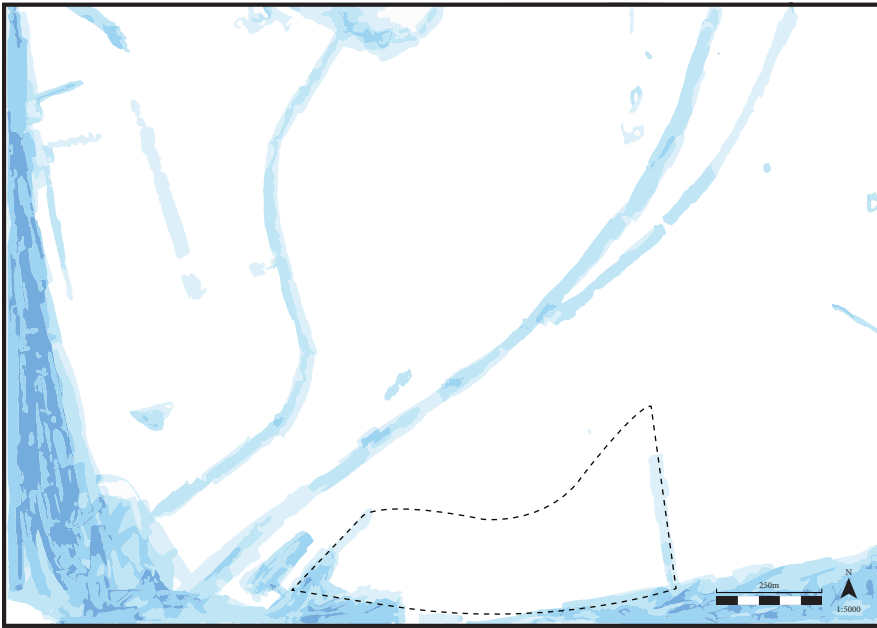
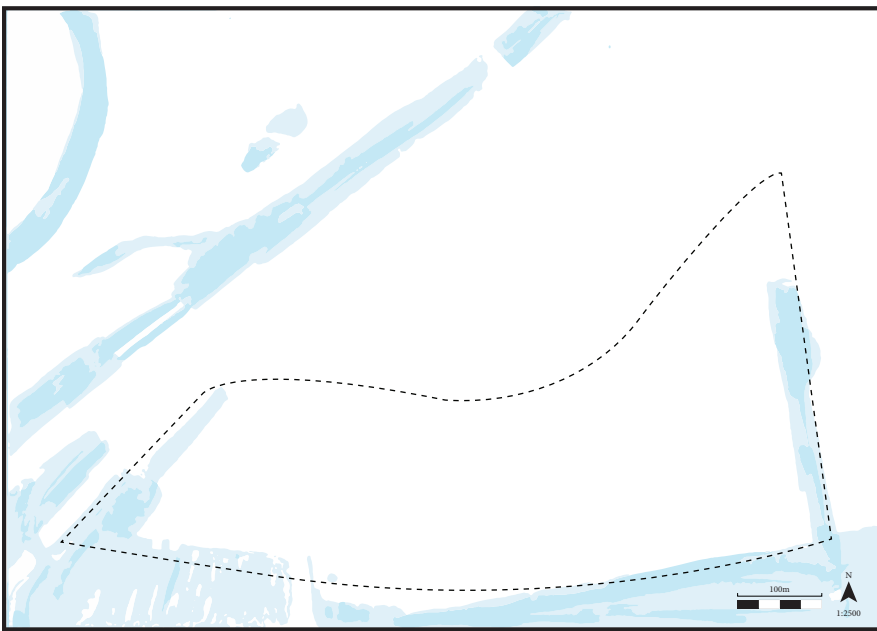
GROENSTRUCTUUR

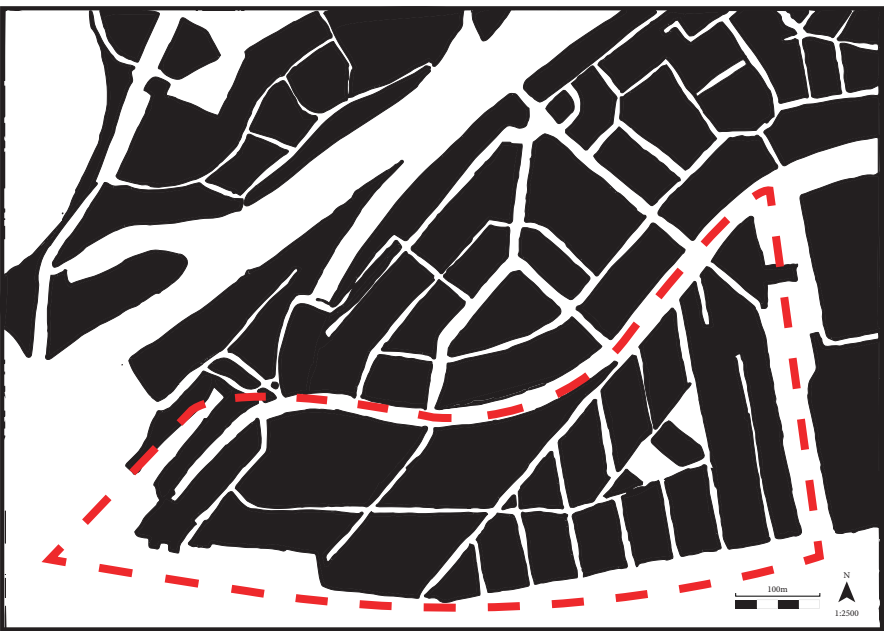
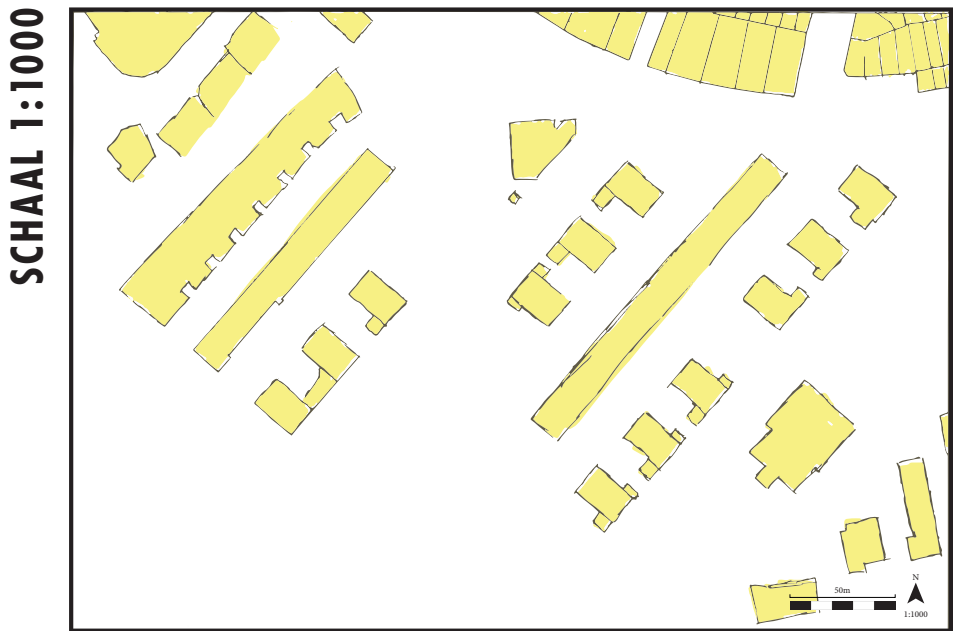
INFRASTRUCTUUR

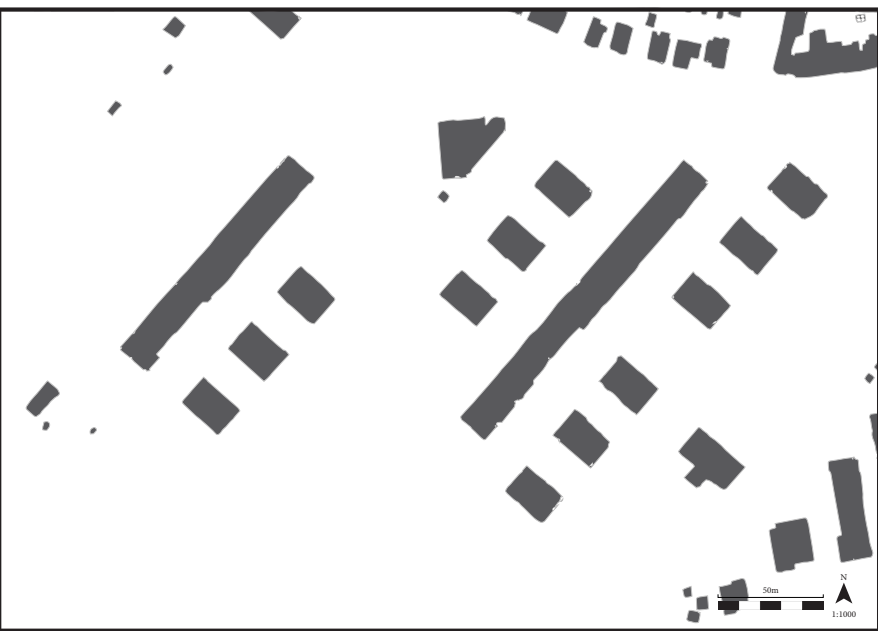
WATER

KAVEL/BLOKPATROON

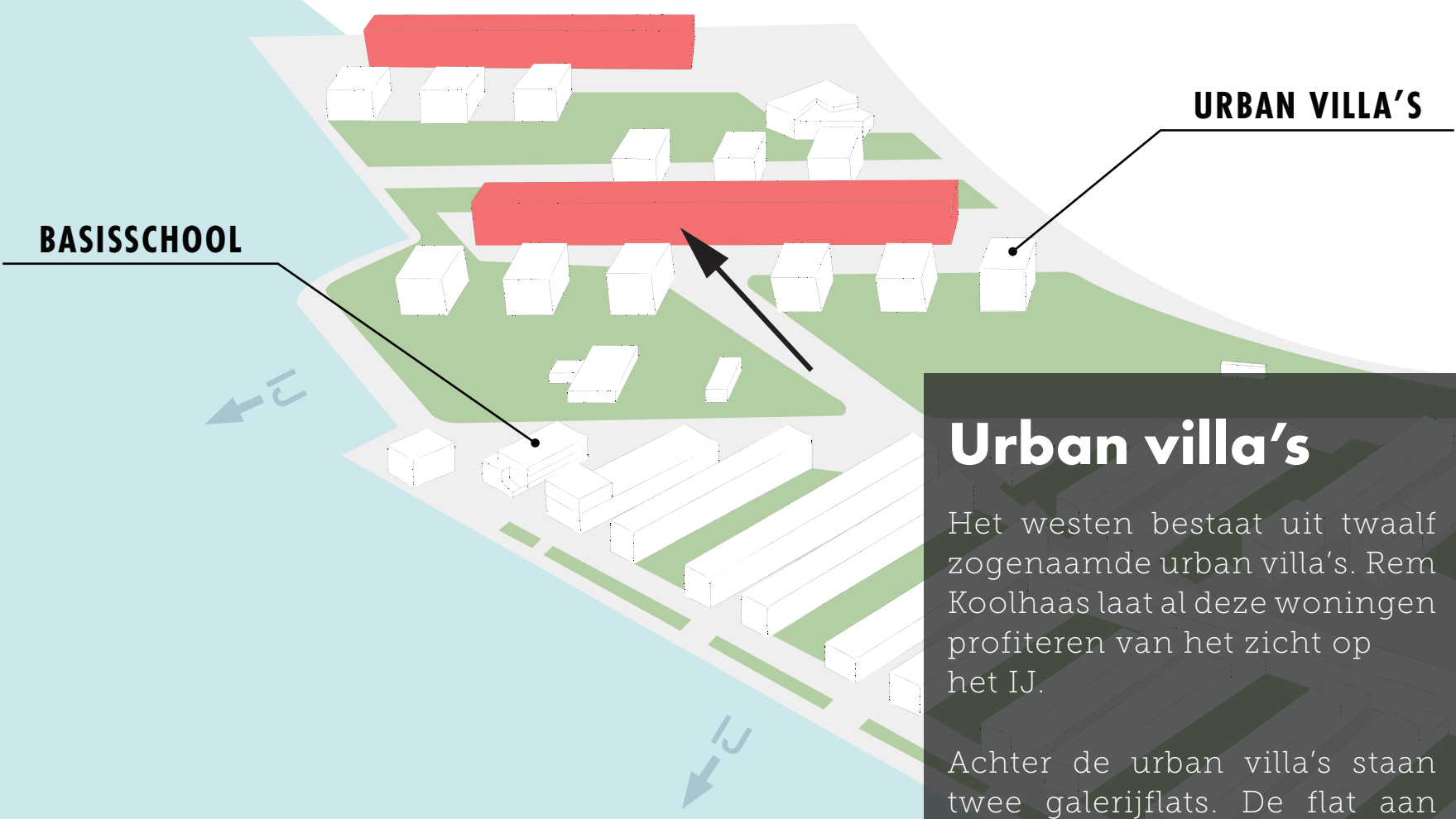

BEBOUWING

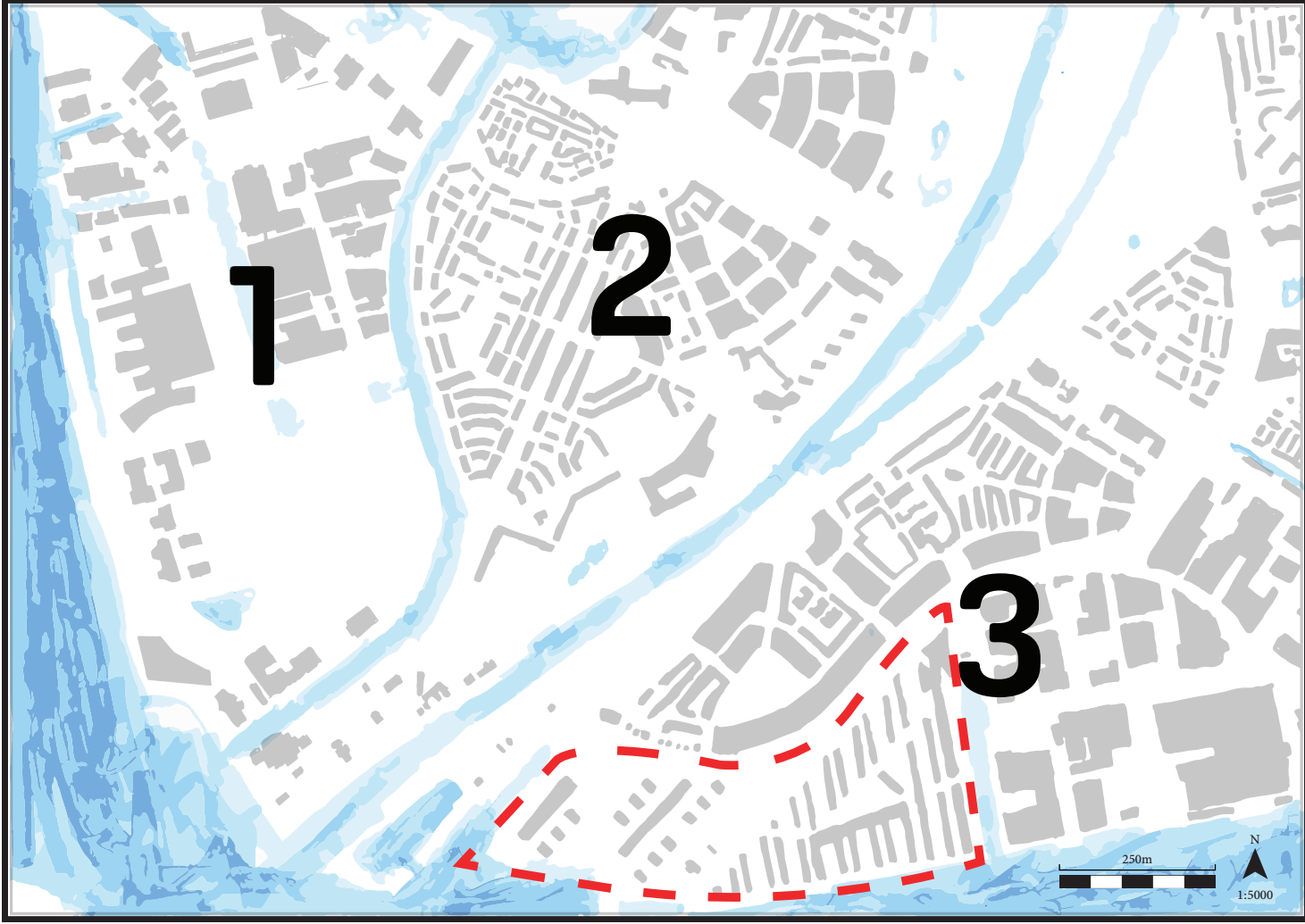
2.2 Functies

Urban villa's

Het westen bestaat uit twaalf zogenaamde urban villa's. Rem Koolhaas laat al deze woningen profiteren van het zicht op het IJ.

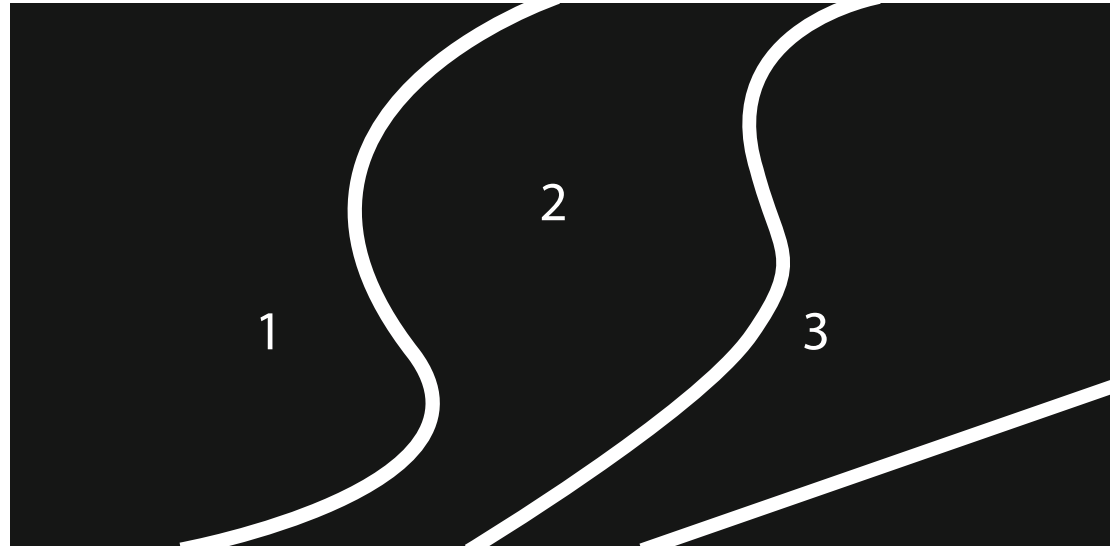
Achter de urban villa's staan twee galerijflats. De flat aan de achterzijde blokkeert een mooie doorkijk naar het fietspad. Hierdoor mist het interessante beeld van fietsers en voetgangers die gebruik maken van de veerpont. De andere flat blokkeert het zicht naar het parkje aan het water linksachter deze flat.

Bebouwing en water

Door het water is het gebied op te delen in drie delen. De korrelgrootte in deel 1 en 3 is grover dan in deel 2. Dit komt omdat deel 1 en 3 voornamelijk uit niet-woonfuncties bestaat. Hier bevinden zich winkels, bedrijfsmatige activiteiten en culturele functies. Deel 2 daarentegen kent voornamelijk een woonfunctie en is vooroorlogs. In dit deel zijn verschillende tuindorpen te herkennen.

Te zien is dat wonen en werken gescheiden is, dit paste bij die tijd. Tegenwoordig wordt daar anders over gedacht en is de meerwaarde van functiemenging in steden bekend. Er wordt onderscheid gemaakt in zwaarte van bedrijvigheid: lichte bedrijven (bijvoorbeeld ambachten, dienstverlening en winkels) kunnen juist goed gecombineerd worden met wonen en zorgt voor meer levendigheid in steden.

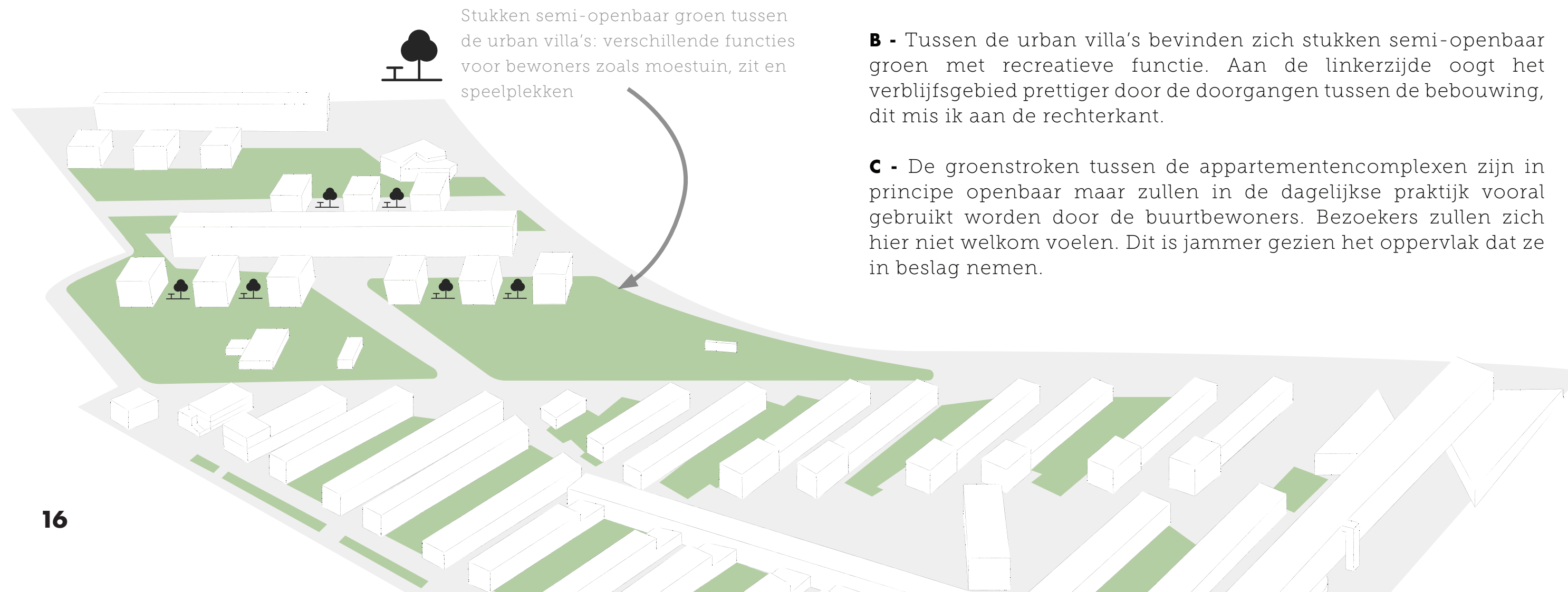
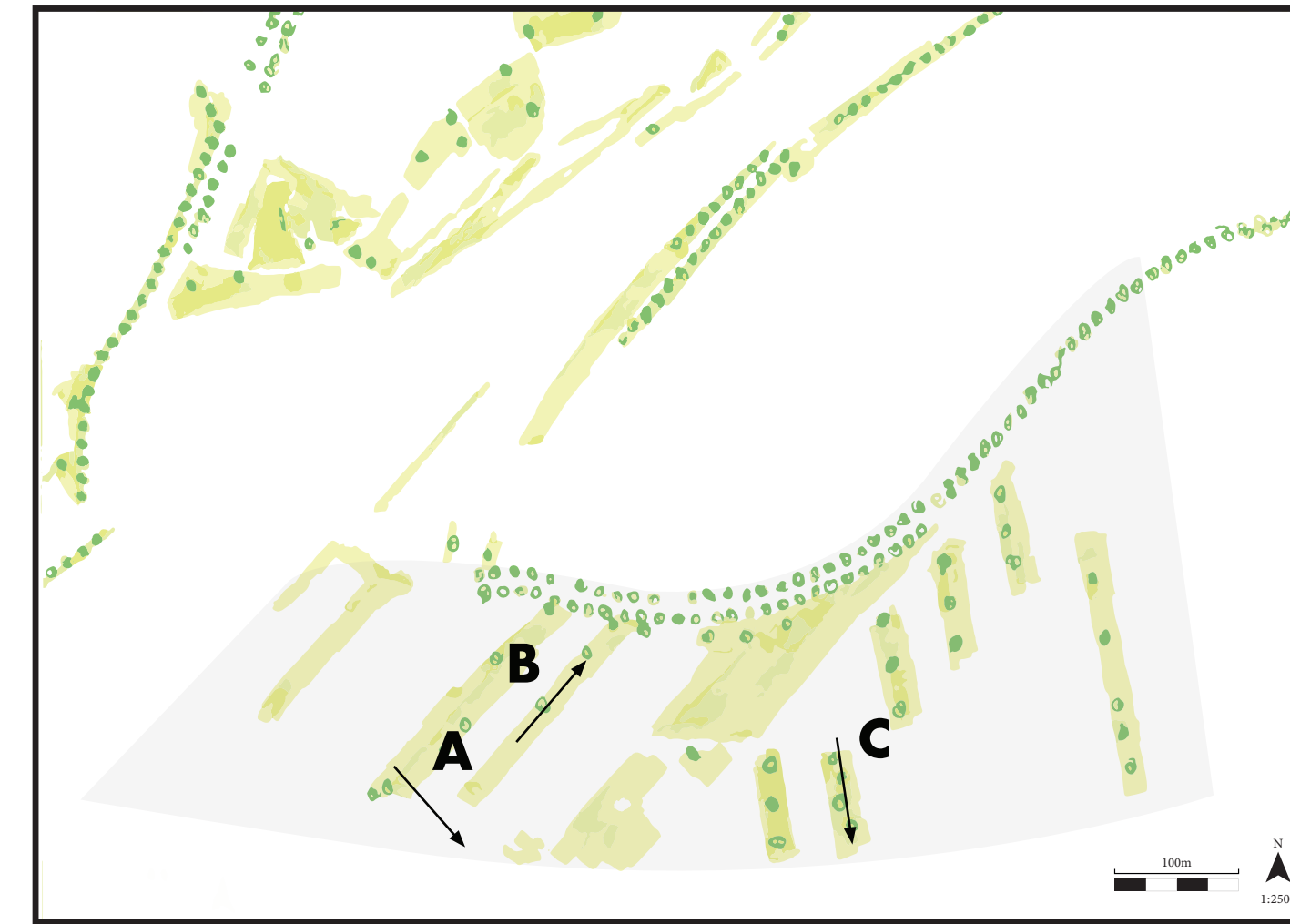
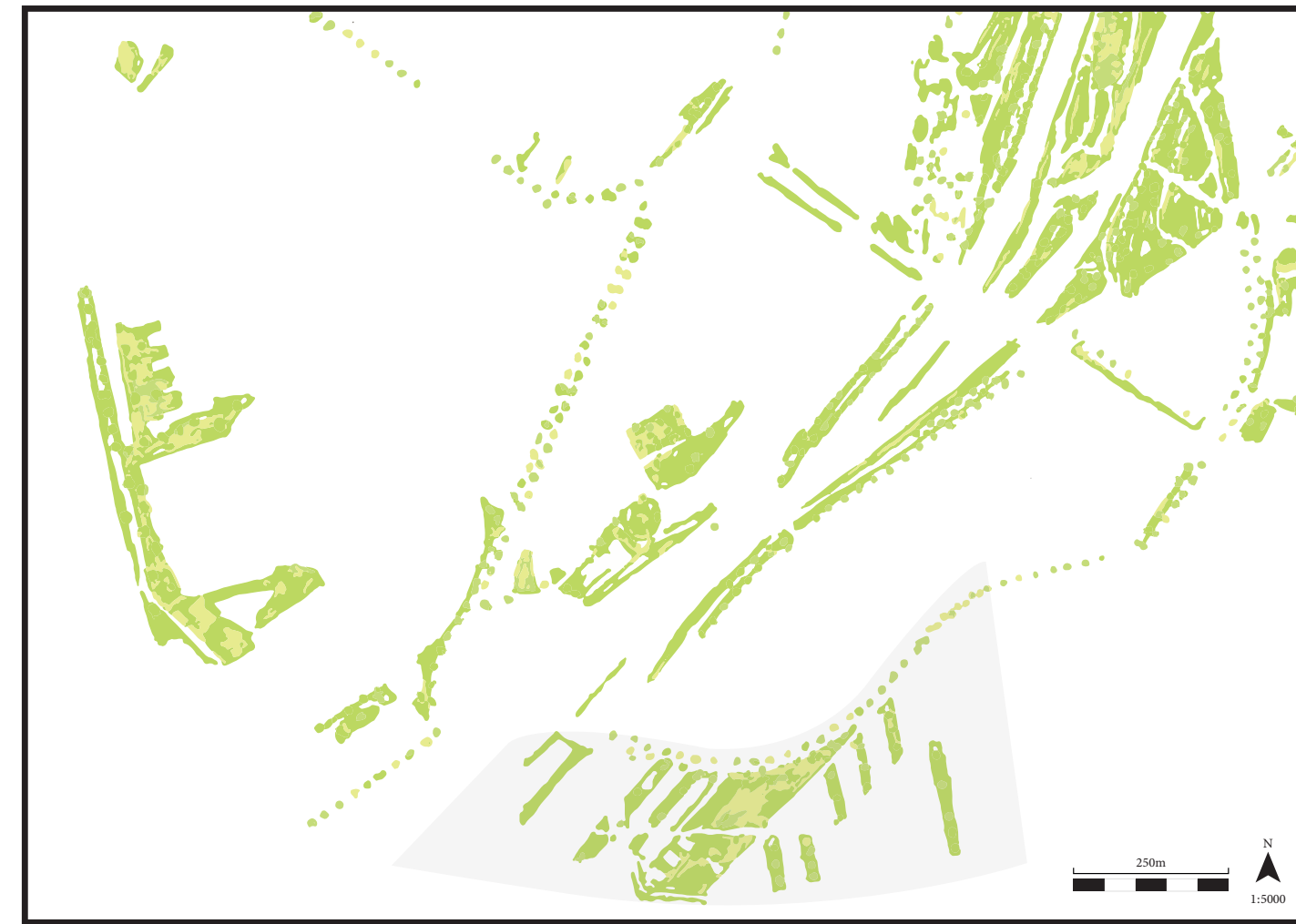
2.3 Groen

Groenstructuur

Het onderzoeksgebied bevat openbaar groen: parken, groenstroken en (laan-) bomen. Tussen het park in het noorden en het IJplein zijn smalle groene verbindingen te zien. Het IJplein zelf bevat een groot centraal stuk groen met daarbij een aantal groene stroken, parkjes en wat snippergroen.

Foto analyse

A - Het parkje bevindt zich op een mooie locatie aan het water. Het heeft weinig variatie aan beplanting. Bomen zijn geplant in een strakke structuur. Het straatmeubilair is redelijk eenvoudig. Kortom, het is niet heel bijzonder. >

Stukken semi-openbaar groen tussen de urban villa's: verschillende functies voor bewoners zoals moestuin, zit en speelplekken

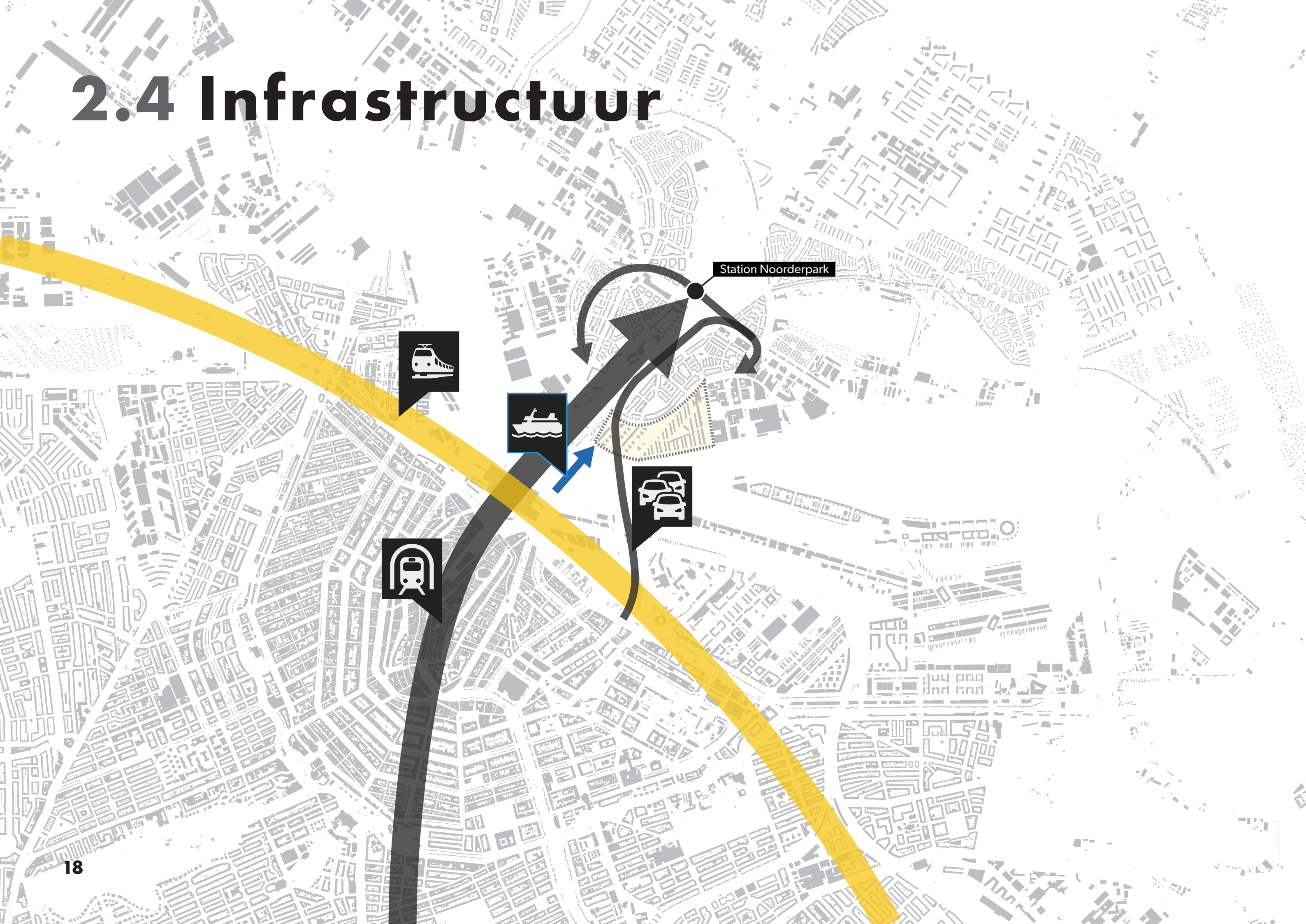
B - Tussen de urban villa's bevinden zich stukken semi-openbaar groen met recreatieve functie. Aan de linkzijde oogt het verblijfsgebied prettiger door de doorgangen tussen de bebouwing, dit mis ik aan de rechterkant.

C - De groenstroken tussen de appartementencomplexen zijn in principe openbaar maar zullen in de dagelijkse praktijk vooral gebruikt worden door de buurtbewoners. Bezoekers zullen zich hier niet welkom voelen. Dit is jammer gezien het oppervlak dat ze in beslag nemen.

2.4 Infrastructuur

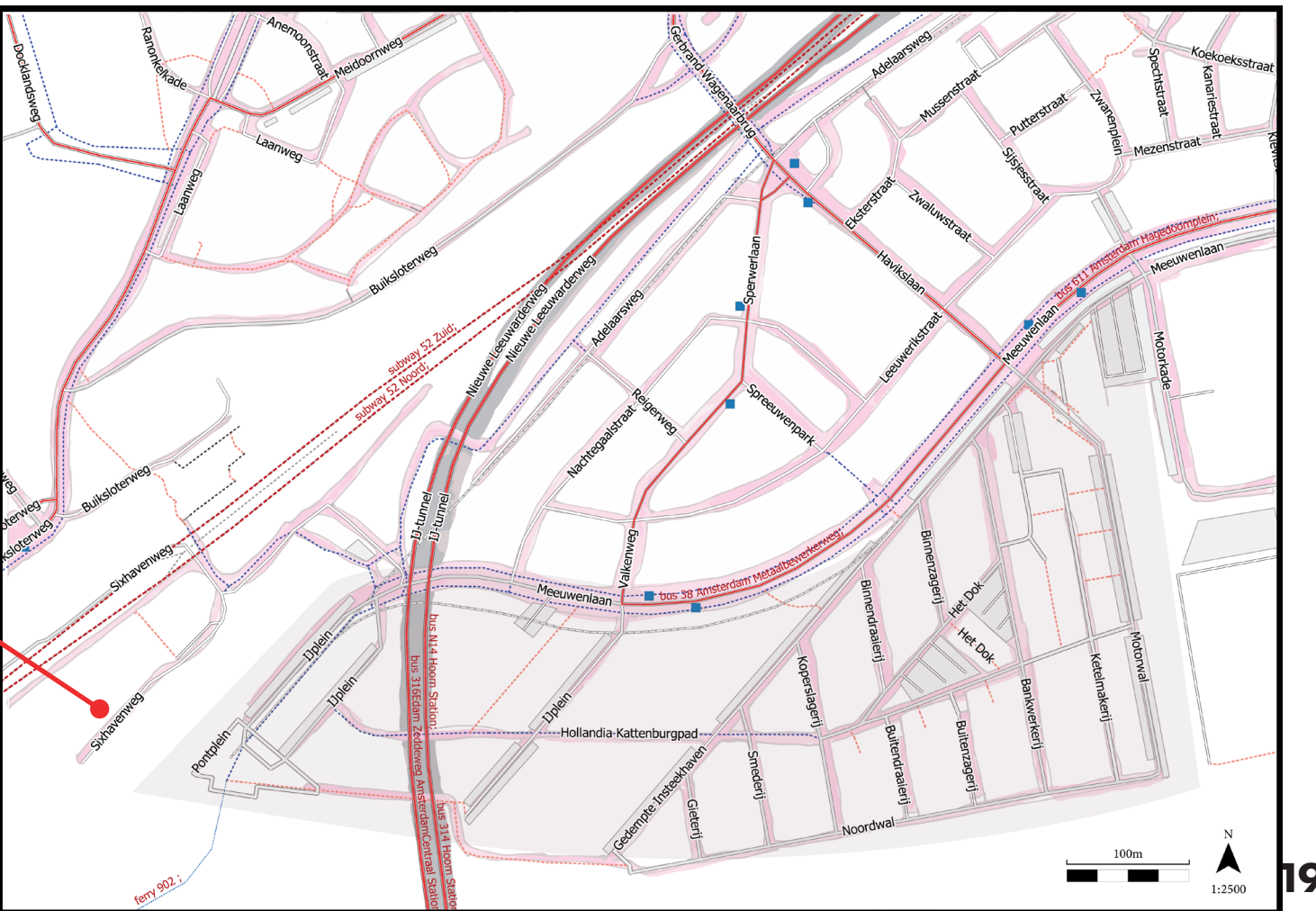
Infrastructuur

Het IJplein bevat relatief weinig ontsluitingswegen in tegenstelling tot omliggende woonomgeving. Er zijn weinig wandelroutes en fietspaden, daardoor zijn veel plekken slecht doordringbaar.

Bereikbaarheid

De bereikbaarheid van het IJplein is uitstekend. Er zijn verbindingen met alle typen vervoer. Tegenwoordig met de komst van de Noord-Zuidlijn is het IJplein vanuit de gehele stad snel bereikbaar. De Noord-Zuidlijn is aangegeven met de grote zwarte pijl op het linker kaartje. Bij de Sixhavenweg is er al de mogelijkheid om een metro station te openen. Dit biedt een mooie kans om de dichtheid in het gebied te vergroten.

De locatie van het mogelijke metrostation Sixhaven gezien in noordelijke richting, maart 2011.

2.5 Serial vision

Achtergrondfoto: Het Dok
ADM-monument (Amsterdamse Droogdok Maatschappij),
Monument voor de scheepvaart,
Kunstenaar: *Egon Schrama*

Doorzicht vanaf
zuidoosten in de richting
van het centrale plein
genaamd Het Dok. Het
monument voor de
scheepvaart staat op een
centrale plek maar komt
naar mijn inziens niet
tot zijn recht. De wegen
naar het plein nodigen
niet uit. Daarnaast mist
het monument naar mijn
mening de fysieke link
met het water.

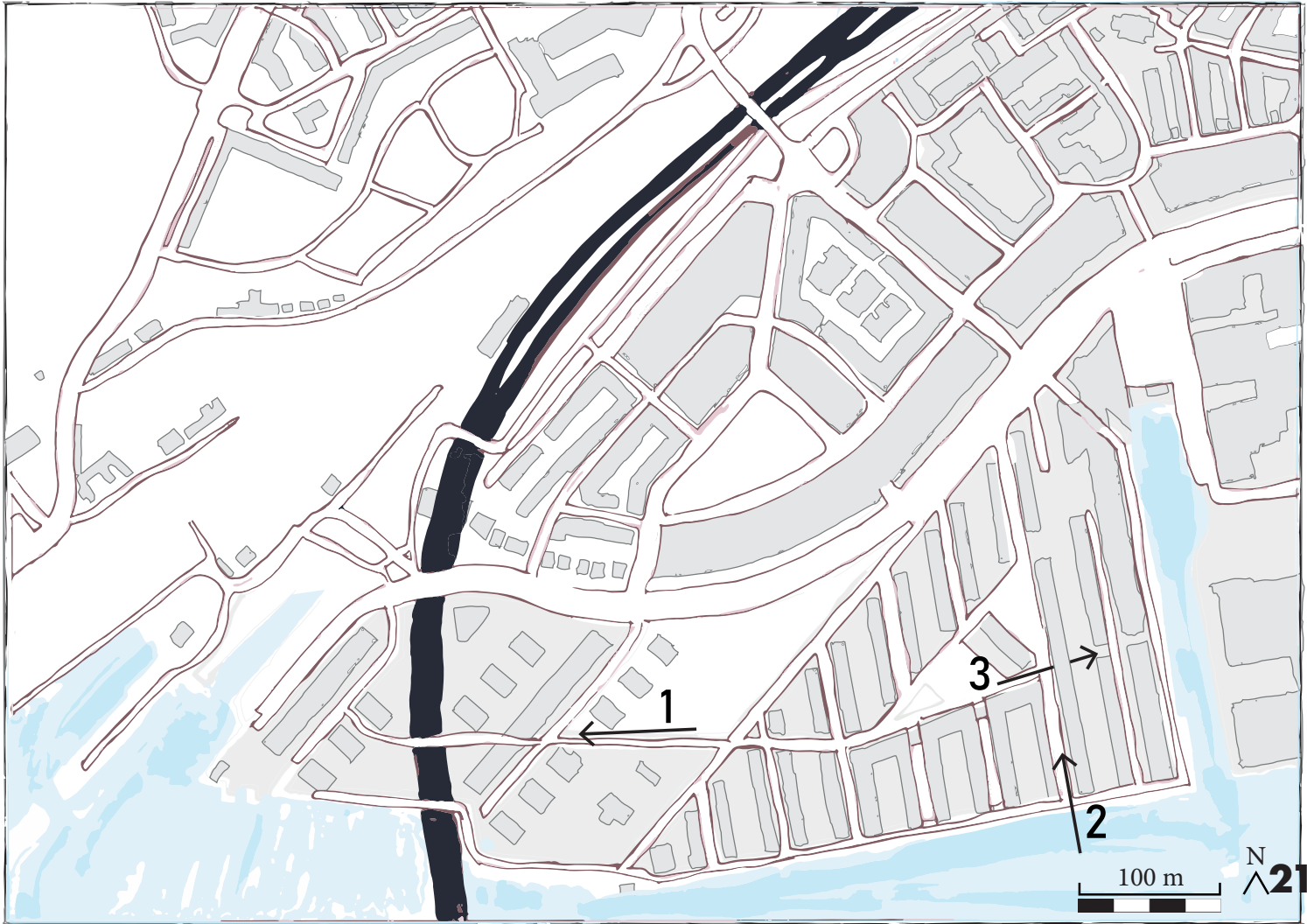
Serial vision - IJplein, Amsterdam

Het valt op dat het IJplein uit twee verschillende verkavelingsprincipes bestaat. Dit is goed te merken wanneer je horizontaal door het IJplein loopt en na een duidelijke groene centrale scheiding (de plek van de voormalige insteekhaven) in een ander deel terecht komt.

1 - 'Urban Villa's' zijn zodanig geplaatst dat vanuit elk appartement zicht is op het IJ. Dit deel is ruim opgezet in een groene omgeving.

2 - Het straatbeeld van het oostelijke deel van het IJplein. Dit deel bestaat uit lage strokenbouw afgewisseld met groenstroken. Het water van het IJ en het stadscentrum van Amsterdam zijn hemelsbreed zeer nabij. Helaas merk je daar weinig van. De bewoners hebben hier niet of nauwelijks zicht op het IJ.

3 - Deze plek nodigt uit om de insteekhaven aan de oostzijde van het IJplein te bezoeken. Tussen de bebouwing door is de insteekhaven te zien.

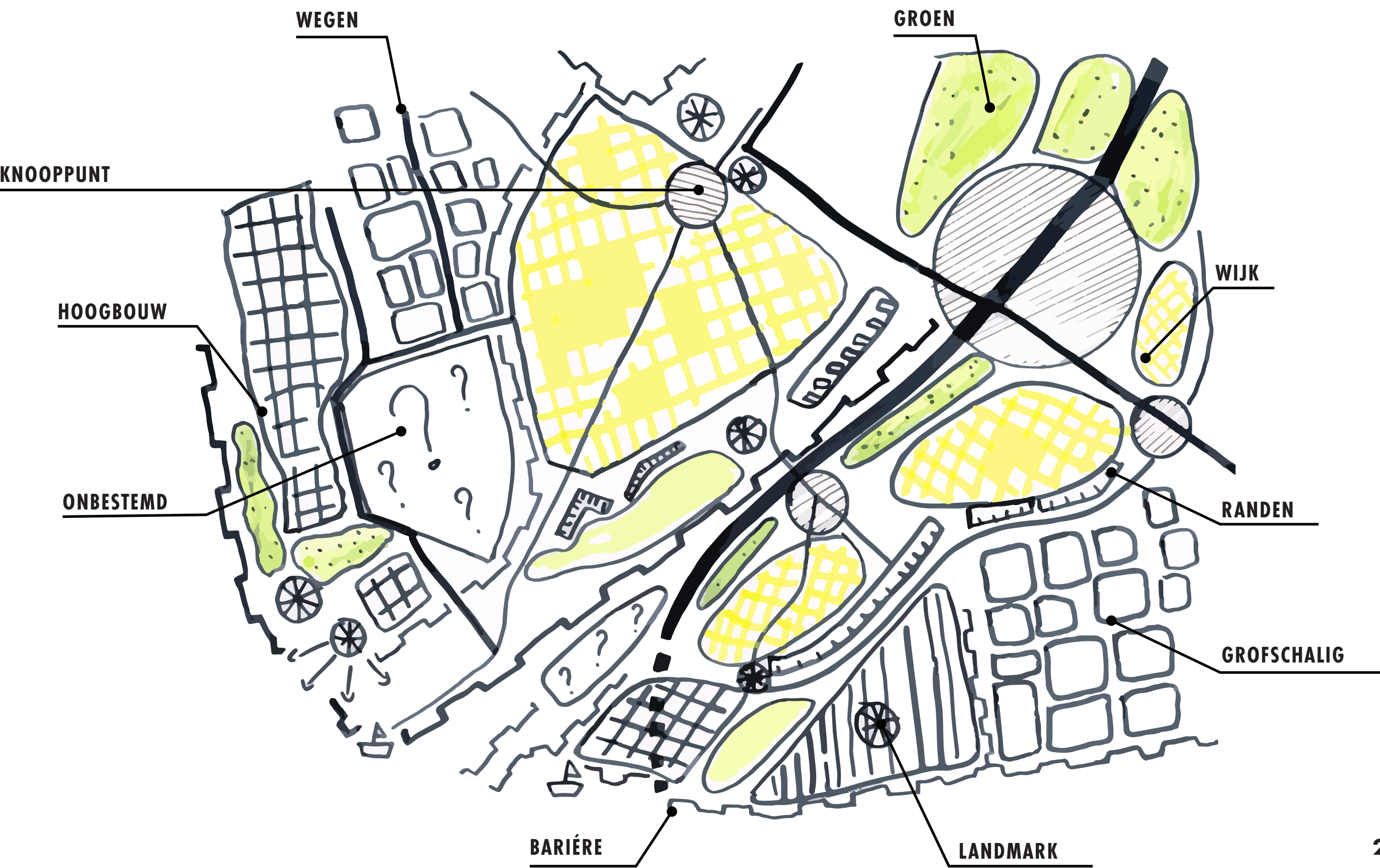
2.6 Kevin Lynch

In het gebied zijn duidelijke bari res te zien. Daarnaast lijkt er weinig samenhang te zijn tussen de verschillende onderdelen van de stedelijke structuur in dit deel van Amsterdam. Het is een lappendeken. Amsterdam Noord voelt als een geïsoleerd stukje Amsterdam.

De laatste jaren zijn er wel belangrijke ontwikkelingen gaande aan het IJ en verder. Zoals het Eye film museum en A'DAM Toren als toeristische attracties met horeca en hippe hotspots van Noord. Hierdoor ontstaan al wel meer redenen om naar Amsterdam Noord te gaan.

Achtergrondfoto: Eye Filmmuseum
Landmark
Architecten: Roman Delugan en Elke Delugan-Meissl

Kevin Lynch mapping method - Amsterdam Noord

2.7 Bevindingen

Amsterdam Noord

Het stadsdeel Amsterdam Noord heeft zich in de afgelopen decennia ontwikkeld als een typische uitbreidingswijk gecombineerd met locaties voor bedrijven en scheepvaartindustrie. Vrijkomende industrieterreinen, zoals het IJplein werden ingericht met wonen als hoofd functie. Noord heeft meerdere tuindorpen die belangrijk cultureel erfgoed zijn en dus behouden moet blijven.

IJplein

Het IJplein heeft mijn inziens qua stedenbouwkundige structuur en bewoningstype zijn beste tijd gehad en heeft verbetering nodig. Uitzondering is het deel met de Urban villa's. Dit deel is nog steeds passend bij de eisen van de moderne tijd. De beide flats die dwars op de villa's staan hebben echter een negatieve impact op de omgeving en de openheid die je graag wilt zien aan het IJ.

Centraal in het plan is een driehoekig plein met een groot kunstwerk. Het plein is verouderd en functioneert matig. Het ADM Monument komt niet echt tot zijn recht op de huidige locatie.

Aan de oostzijde zijn woningen op de eerste verdieping. De wooncomplexen staan op palen. De panden op de begane grond zijn verouderd en kent veel leegstand. Het resultaat is rommelig, en geeft de buurt een onprettig gevoel.

Je mist het zicht en het gevoel van binding met het IJ en de fysieke nabijheid van het centrum van Amsterdam.

De wijk heeft best veel openbaar groen maar is vooral voor gebruik door de eigen bewoners.

Het IJplein mist een mooie groene promenade die ook de bezoekers mogelijkheden voor recreatie biedt.

Potentie

Het IJplein heeft ontzettend veel potentie om een belangrijk onderdeel van de stad te worden. Door verschillende aspecten namelijk: de ligging, goede verbindingen, historie, omgeving en de kwaliteiten van Amsterdam.

Visie & ontwerp

3

.1 Visie

.2 Ontwerp

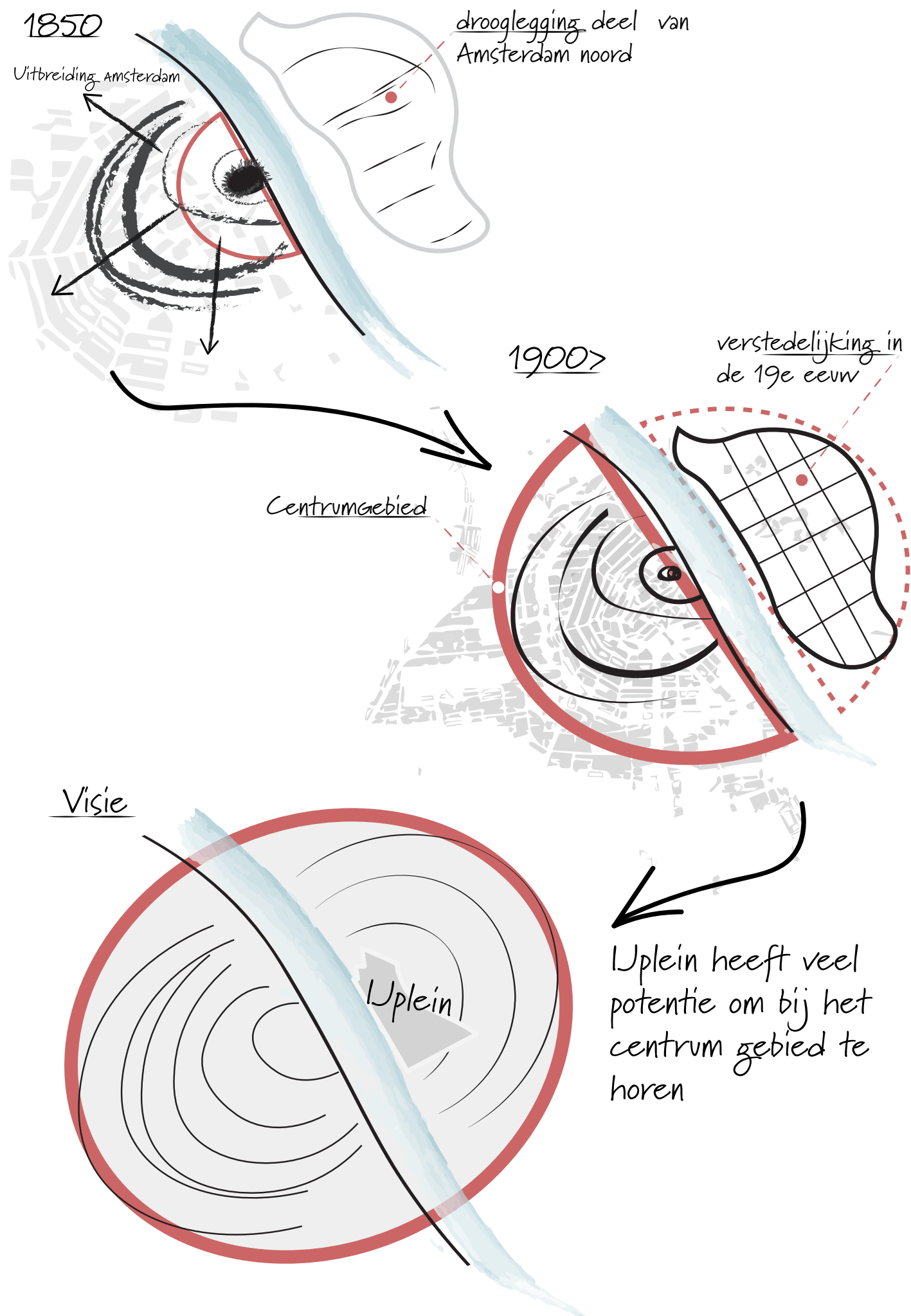

3.1 Visie

Nieuw stukje centrum

Amsterdam Noord was tot recent nog een ‘gewone’ uitbreiding van Amsterdam. Laatste jaren zijn er belangrijke ontwikkelingen gaande aan het IJ en verder. Zoals het Eye film museum en A'DAM Toren als toeristische attracties met horeca en hippe hotspots. Met het IJplein wil ik aansluiten bij deze nieuwe ontwikkelingen. Ik zie voor mij dat een deel van Amsterdam-Noord zich gaat ontwikkelen tot een nieuw en hip deel van het stadcentrum. Ik zie een nieuw centrum voor mij dat bestaat uit twee delen, namelijk het traditionele Amsterdam zoals wij dat tot nu toe kennen (het ‘antieke’ Amsterdam). En het nieuwste deel gelegen ten noorden van het IJ. Samen vormt dit één geheel waarin het IJ en Amsterdam Noord net zo uitnodigend zijn als het traditionele centrum. Om een deel van Noord meer ‘centrum’ te maken (meer stadsgevoel) zullen consequent ‘stadse’ elementen en ‘stadse’ functies moeten worden toegevoegd.

Het nieuwe centrumdeel moet duurzaam zijn, levendig, mooi, modern en aantrekkelijk voor een breed en internationaal publiek. Passend bij het karakter van een metropool.

Nieuwe functies

Het IJplein is bijzonder centraal gelegen pal naast Sixhaven. Hier is het **nieuwe metrostation** voorzien. Voor het IJplein wil ik een mix van functies realiseren: wonen, werken, ontspannen en recreatie. Zowel overdag als 's avonds moet er levendigheid zijn. **Openbare ontmoetingsplekken** voor interactie tussen bewoners onderling en tussen bewoners en bezoekers/toeristen van Amsterdam. Om bijzondere aantrekkingskracht te laten ontstaan komt er op het IJplein ruimte voor een **iconisch gebouw**. Dit zorgt voor balans in Amsterdam Noord (ontwikkeling Overhoeks).

Daarnaast zullen een deel van de sociale woningen aan de oostzijde plaats moeten maken voor de **promenade**. En zal het **ADM-monument** een passende plek moeten krijgen. Het stuk met de Urban villa's zal prima ingepast kunnen worden. Het duurzame karakter zal niet alleen in de bebouwing tot uiting moeten komen, maar ook door bijzondere aandacht voor het **groen** in de openbare ruimte. Het nieuwe plan voor het IJplein zal de binding met het IJ en het traditionele centrum, voelbaar en zichtbaar moeten maken.

3.2 Ontwerp

Sfeerimpressie

